

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Lisa Owens
NOT WORKING

Copyright © Lisa Owens 2016

First published in Great Britain in 2016 by Lisa Owens

Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01791-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

LISA OVENS
Nezaposlana

Prevela Nataša Andrić

Beograd, 2016.

Mojim roditeljima

Stidljivica

Pred mojim stanom stoji muškarac odeven u maslinasto zeleno, s ogromnim bedžom na kome piše *Oslobodite Palestinu*.

„Jeste li vi vlasnica?“, pita me i ja se okrećem da proverim obraća li se nekome drugom, ali iza mene nema nikoga. To mi daje nekoliko sekundi da se podsetim na kojoj sam strani u sukobu između Izraela i Palestine.

„Mislim da jesam, da“, odgovaram, a zatim dodajem s više samopouzdanja, jer sam sad sigurna: „Da, svakako.“

Češe se po vratu sivom od prljavštine. Uši su mu iste pepeljaste nijanse.

„Morate da uklonite tu budleju. Može da predstavlja opasnost.“

„O, važi“, kažem, podižući pogled da vidim na šta mi pokazuje, i gledam u gipsani stub na pročelju zgrade, s ornamentom na vrhu. Zapazila sam ga i ranije, ali mi je sad nelagodno kad vidim da mu je boja ispucala i prljava. Da me je neko pitao da ga imenujem – ako bih time osvojila milion funti – pretpostavila bih da je reč o balustradi. „Zar nema građevinsku svrhu?“, pitam.

Čovek zuri u mene, vukući bradu koja se sužava u tanku pletenicu.

„Reč je o korovu. Ne treba tu da bude“, uzvraća, i ja shvatam: postoji neka biljka što raste iz vrha stuba, mlaz ljubičastih cvetova. Veoma je lepa.

„A... izvinite, ko ste vi?“ pitam, razmišljajući da li je iz kućnog saveta, sused ili prolaznik koji voli da bude mirođija u svakoj čorbi.

„Kolin Mejson, član Reda Britanske imperije“, odgovara on i pruža mi prašnjavu ruku. Ustručavam se delić sekunde, pre nego što kontrolu preuzme dobro vaspitanje, pa je prihvatam.

„Kler“, kažem.

„Hoću li se onda time pozabaviti?“, pita i klima glavom prema budleji. „Uz to ću ga i ofarbati kad se već penjem.“

„Hm, samo... Moraću o tome najpre da popričam s momkom. Delimo vlasništvo. Kako da vas pronađem?“

„Biću u blizini“, uzvraća. „Srećete me.“

Ulazim u stan da operem ruku i pozivam Luka. Javlja se žena, njegova koleginica, Fiona.

„Riba se za operaciju“, govori. „Mogu li mu reći da vas pozove kasnije?“

„Ako nemate ništa protiv, pridržite mu telefon da mogu samo nešto da mu kažem. Dve sekunde, obećavam.“

Čuje se šuškanje, a zatim Lukov glas.

„Šta se desilo?“

„Imamo problem sa stanom. Treba da se skloni budleja.“

„Šta?“

Nezaposlena

Duboko udišem. „Neki korov. Korov s ljubičastim cvetovima? Čovek ispred kazao je da mora da se ukloni.“

„Koji čovek?“

„Kolin Mejson.“

„Ko je to?“

„Član Reda Britanske imperije. Baš je uporan.“

„Dakle, šta želiš da uradiš? Treba li nekoga da pozoveš? Mogu li to da ti prepustim? Kler“, kaže, „moram da idem.“

„Da, prepusti to meni. Šta ti se radi večeras?“

„Neće biti kod kuće u vreme večere“, odgovara Fiona. „Radiće do kasno.“

„Oh“, kažem. Mislim da još neko vreme neću preduzeti ništa u vezi s tom budlejom; videću da li se širi.

Podzemna železnica

Tri žene sučelice razgovaraju o vremenskim prilikama kao o prijateljici koju ne vole mnogo.

„Štaviše“, kaže jedna nagnuvši se napred, „moje pravilo da nema hulahopki do oktobra izletelo je pravo kroz prozor.“

Njene drugarice klimaju glavom i prebacuju noge u najlonskim čarapama jednu preko druge.

Druga

Majka mi telefonira za vreme svoje pauze za ručak. Čujem da je u nekom kafeu.

„Gde si *ti*?“, pita kao da prima ometajuću kakofoniju u pozadini umesto tišine u mojoj kuhinji.

„Kod kuće.“

„Shvatam. Kako napreduje znaš već šta?“

Misli na traženje posla: to što govori *znaš već šta* manje nervira od samog pitanja, što je prosto neverovatno.

„Da. Dobro. Baš pokušavam da nastavim.“

„Čuj, pre nego što kreneš, kako ovo tumačiš? Noćas sam sanjala nešto grozno. Da sam videla Dajanu, onu... Dajanu s posla. Svakako je to bila ona, ali u snu sam pomislila da je neko drugi, neko nepoznat.“

Dosad sam čula majku samo kako je opisuje kao „Dajanu, crnu damu s recepcije“. Imam osećaj da nije završila.

„Što je najsmješnije“ – to je izrekla kao da joj je upravo sinulo – „*jesam* videla ženu za koju sam juče u gradu pomislila da je Dajana, pa sam prišla da je pozdravim, ali sam tad shvatila da to nije ona.“ Smeje se. „Kler, šta misliš? Smatraš li da bi se uvredila?“

„Ko“, pitam, jer ne mogu da se obuzdam, „Dajana ili osoba za koju si mislila da je Dajana?“

„Ta druga žena. Ne Dajana. Misliš li da bi znala da sam je pomešala s nekim drugim, s nekom drugom...“

„S drugom obojenom ženom?“, pomažem joj.

„Oh“, govori moja majka, „ne mislim da je to baš politički korektno. Danas se ne govori *obojena*.“

Podzemna železnica

Nekoliko sedišta niz vagon, neki starac plete, ćelav i prijatno odeven u veliki beli vuneni džemper. Smešim mu se i podižem obrve, a dok to činim, primećujem naušnice, ljubičaste i viseće, te shvatam da to uopšte nije starac, nego žena, čak ne ni mnogo stara, možda godišta moje majke, koja je potpuno ostala bez kose. Široko mi se osmehuje, igle i dalje zveckaju, a ja ne spuštam obrve

i upućujem nezadrživ osmeh svojim rukama koje mirno počivaju u krilu.

Bdenje

Kad su odneti tanjiri od glavnog jela, konobari – istinski, tek tinejdžeri – donose nam desert: činije sa sladoledom koji se topi i voćem koje pliva u sirupu. Sedim s ostalom decom za stolom za decu. (Svima nam je preko dvadeset pet.) Moj rođak, Stjuart, koji ispod sakoa nosi majicu s kratkim rukavima s natpisom *Bez straha*, pita me čime se bavim ovih dana.

„Upravo to rešavam“, odgovaram. Popila sam mnogo vina: ono i dalje pristiže, a ja ga i dalje pijem. „Pre dve nedelje dala sam otkaz kako bih imala malo vremena da probam da smislim zašto sam ovde. Ne u religioznom smislu, nego verujem da svako ima svrhu. Kao – kako si ti stvoren za računare. To je potpuno, savršeno smisljeno.“ Zastajem, iznenada zabrinuta zbog toga što je on običan inženjer, a ne programer, ali on klima glavom.

„Onda marketing nije bio tvoj poziv.“

„Kreativne komunikacije“, ispravljam ga.

„Neću da lažem: nikad nisam stvarno znao šta to znači.“

„To...“, pripremam se da ispalim objašnjenje, a zatim shvatam da to možda nikad više neću morati, „više nije važno.“

„Nema nijedne kašike“, ubacuje Stjuart, pa dajem znak jednom od tinejdžera da priđe.

„Da li biste mogli da nam donesete kašike, molim vas?“ Ozlojeđena sam što uopšte moram da pitam, pa mi je ton prijatno hladan. Kelner-dečak usiljeno se osmehuje. Vrativši se, drži buket noževa koje u srebrnoj kaskadi spušta ispred mene.

„Nema više kašika“, saopštava. „Nema ni viljušaka. Danas nam je zaista gužva.“

Odmahujem glavom. „Neverovatno“, mrmljam da me Stjuart čuje dok raspoređujemo noževe. Odsecam mali komad sve manjeg ostrva od sladoleda i pažljivo ga prinosim ustima. Gledam ka stolu za kojim sedi moja jadna baka. Njen šezdesetogodišnji suprug samo što je sahranjen, a ona liže probodenu polovinu breskve kao da je lizalica.

Dok pijemo kafu, Stjuartov otac, a moj ujak, Ričard, drži govor o Gamu. Zbija nežne šale na račun ponosa s kojim je Gam doživljavao svoje *ratne rane* – ožiljke od brojnih operacija.

„Zaista je voleo da se hvali svojim ranama iz rata“, kažem okupljenima za našim stolom. Moja braća i sestre klimaju glavom i smeše se, mumlajući odobrenje. „Štaviše!“, nastavljam, pokazujući nadole u svoje krilo i smejući se. „Čak i posle operacije srca.“

„Koči“, prekida me moja rođaka, Fej. „*Molim?* Gam ti je nekad pokazao svoj...“

„Oh – ne, ne. *Pokazao* čini da to zvuči... Nije to bilo... Ne mislim da je stvarno bilo namerno niti bilo šta slično“, odgovaram. Svi gledaju u mene. Niko ne govori. „Iskreno, zaista ništa strašno. *Nimalo*. Oduvek sam smatrala da je to bilo... Zar se to nikome nije desilo? Način na koji je, naprosto, nekako ispalo?“

Fej odmahuje glavom. Uši koje joj proviruju kroz tanku plavu kosu sad su crvene. Gledam okolo u lica drugih rođaka; većina ih se zagledala u kafu. Ubacujem kocku šećera u svoju i mešam je nožem koji sam sačuvala posle deserta.

San

Dok se noću vozim auto-putem, moji farovi neće da se upale, ali svaka kola koja prolaze imaju uključena duga svetla i blešte između osetljivih odsečaka tame.

Kontekst je sve

„Budleja (ili letnji jorgovan)“, sudeći po onome što piše na jednom veb-sajtu, „može biti ili prelep cvetni baštenski žbun privlačan leptirima, ili pak grozan, štetan, uporan korov.“

Autobus

Vozim se autobusom u teretanu, koju zaista više ne mogu sebi da priuštim. Biram mesto pored prozora i pokušavam da napredujem s knjigom. (Čitam *Uliksa* već skoro devet meseci.) Kad sam isti pasus pročitala pet ili šest puta, podigla sam pogled, očajnički tražeći nekakav odmor od reči. Stariji čovek u svetloplavoj jakni, s dugačkom proređenom kosom, polako dolazi prolazom. Gleda naokolo tražeći slobodno sedište, ali sva su zauzeta i niko ne ustaje, pa on poput stoika stiska usne i hvata se za najbližu šipku. Mislim da li da mu ponudim svoje mesto, ali bih morala da pitam ženu do mene da se pomeri. Izgleda važno i moderno odevena, kao da ide na sastanak. Iščitava nekakve beleške i ne želim da je uznemirim niti da učinim da se oseća loše što nije sama ponudila svoje mesto. Vraćam se *Uliksu* i, goreći od napornog pretvaranja da nisam primetila starca, konačno prelazim na sledeću stranicu. Kad žena koja je sedela do mene izađe, čovek ostaje tamo

gde jeste. Gledam ga kako se njiše i održava ravnotežu u skladu s kretanjem autobusa, igrajući u ortopedskim cipelama.

Teretana

U teretani nastojim da izbegnem ugovor.

„Moraćete da sačekate do tridesetog u mesecu da predate otkaz, a vaš ugovor okončaće se dva meseca posle toga“, kaže mi žena na čijoj pločici s imenom piše Frenki. Noć je veštica i obučena je u skladu s tim. Nosi šešir i ogrtač, a nokti su joj namazani crnim lakom. Ispod ogrtača ima sjajan crni triko.

„Ali trideseti je za mesec dana“, primećujem. „Možemo li, na-prosto, da se pretvaramo da je juče?“

„Kad bi to bilo moguće!“, odgovara, saosećajno protresavši ka meni metalnom kutijicom s retro bombonama. Uzimam pakovanje *parma vajoletsa* i krckam po dve bombonice istovremeno.

Gleda u knjige. „Vidim da još niste obavili kompletan pregled. Da uradimo to sada, pošto ste ovde?“ Odlagala sam ga dok ne budem u boljoj formi, zato što sam želela da imam bolje rezultate od Luka, ali prošlo je dve godine i, ako već odlazim, mogla bih da završim s tim. Devojka obilazi pult i vodi me ka stolu, ponevši sa sobom plastičnu metlu.

Odgovarajući na upitnik, kažem Frenki da ne pijem ni alkohol ni kafu, i da spavam devet sati svake noći. Pritisak mi je dobar, kao i vrednosti laktata, ali kad mi proverava aerobnu sposobnost na traci, toliko žudim da je oduševim, da umalo da skliznem, a vid mi se pomračuje dok se borim za dah.

„Šta ste rekli, koliko često dolazite ovamo?“, pita Frenki gledajući u fasciklu. „Jeste li razmišljali da uzmete ličnog trenera?“ Dok sam krenula iz teretane, prijavila sam se za tri treninga jedan na

jedan s ličnim trenerom po imenu Gavin, po specijalno sniženoj početnoj ceni od 99,99 funti.

Uspeh

Nisam sigurna da li moja majka skladišti materijal za naše razgovore, ili je to deo procesa njene patnje za ocem, ali kad ovih dana telefonira, čini se da ima da ispriča neverovatno mnogo groznih novosti.

„Pipa iz crkve, iz hora – znaš je sigurno. Njen muž, ateista – ne bih želela da ga upoznaš. Okliznuo se i pao u tuš-kabini: pitanje je hoće li prohodati. Poslala sam tatu u robnu kuću *Džon Luis* da kupi jedan od onih podmetača. Opreza nikad dosta.“

I: „Gordon, druga vrata od nas, pa, njegov zet, policajac – rekla sam ti, sećaš se? Depresivan. Nekoliko puta pokušao je da se ubije, ali mislili su da je to prevazišao. Kako god“, uzdahnula je, „čini se da je ovog puta zaista uspeo.“

Moj sledeći potez

Odlazim u kafić, tek da izađem iz kuće, i nosim laptop da mogu da istražujem čime da se bavim. Tamo je sto s otprilike osam žena – sve s bebama, a dve od njih doje. Pričaju o tome koliko im muževi pomažu i, dok me njihovo međusobno nadmetanje i samoisticanje čini sumnjičavom, ne mogu poreći da te žene izgledaju odlično. Koža im je divna, a sve bebe tako slatke – majušne, tihe i zadovoljne.

U potrazi za poslovima surfujem po veb-sajtovima koji se bave umetnošću, ali ne znam šta tražim, pa stalno, zauzvrat, u rezultatima pretrage dobijam uloge prodavaca ili radna mesta izvršilaca s

platom daleko iznad mojih mogućnosti zarade. U kafić ulazi žena otprilike mojih godina, s detetom na kuku, malom devojčicom. Njih dve na sebi imaju uparene majice dugih rukava s crno-belim prugama i farmerke, a dok naručuje kafu, govori s francuskim akcentom. Seda za sto do mene i dete je slobodno: zalazi iza pulta, podvlači se pod sto, penje se uz stepenice s oznakom *Zabranjen pristup*. Preslatka je; barmeni ne daju ni pet para.

Klikćem na opis menadžera kulturnog nasleđa, koji obuhvata pisanje spomen-obeležja na građevinama gde su nekad stanovali istaknute ličnosti. Svakako bih to umela, mislim, da nekoga sažmem u dve-tri reči. Razmatram kako bih u najkraćem opisala ljude koje znam: Luk – *ugledni lekar*; Pol – *pionir umetnosti*; Sara – *obrazovni inovator*. Više se mučim s onima koji rade u odsecima za odnose s javnošću i menadžment savetovanju, pa zaključujem da je to zato što verovatno ionako ne zaslužuju spomen-ploču.

Detence je kod mog stola, pruža ruke i maše obema šakama iz zgloba, ozareno. Radim to isto i ona se smeje, beži, zariva lice u majčino krilo i kaže: *Mama, mama!*, a majka, koja je, zapravo, možda mlađa od mene, nagingje se nad njom da promrmlja bujicu francuskih rečenica u ćerkinu svetlu kosu podšišanu na paž.

„Možda treba da rodim bebu.“ Punim mašinu za pranje sudova posle večere, a Luk se smeje.

„S kim?“

„U pravu si, mislila sam na *oboje*. Ipak, ja ću biti ta koja će roditi, zar ne? Mogla bih da budem mama domaćica.“

„Mislio sam da pronalaziš svoju svrhu“, kaže Luk. „Mislio sam da se sve vreme radi o tome.“ Pravi opsežan gest dok izgovara

tome, kao da je kuhinja na neki način deo mog plana, kao da je to mesto gde sad provodim sve svoje vreme.

„Možda je smisao mog života da budem mama?“

Luk klima glavom, gledajući me razrogačeno s izbačenom donjom usnom, ozbiljan, ali sasvim neubeđen. Poziva me sebi i ja mu sedam na koleno, obavijam ruke oko njegovog vrata i spuštam bradu na njegovo rame.

„Mislim da ću početi da učim francuski“, dodajem. „Da nadogradim ono što sam naučila u školi. Šteta je pustiti da se sve to znanje proćerda.“

„*Mais oui**“, uzvraća Luk i okreće mi lice ka svom. Ljubi me francuskim poljupcem, što znači da ćemo završiti u krevetu.

Takmičenje

Četvrtak, šest po podne, i mada se možda nisam prijavila ni za jedan posao, *jesam* se kvalifikovala da osvojim *mini-kuper*, dve noći u Parizu i sedam u Majamiju, vaučere u vrednosti od petsto funti za kupovinu nekog skandinavskog brenda odeće, ogroman televizor (koji nameravam da prodam), aparat za espresso (koji ću svakako zadržati), karte za tri izložbe, sanduk prošeka, sokovnik, dizajnersku tašnu, dizajnerski mantil, obed za dvoje u njujorškom restoranu koji liči na korporativni, zajedno s koktelom pri dolasku, ali bez vina, članstvo u nezavisnoj bioskopskoj franšizi i VIP paket za dvoje u spa-centru samo za žene, tako da niko ne može da mi zvoca da sam potpuno protraćila dan.

---

* Franc. *Da, naravno*. (Prim. prev.)

Posao

Pol, moj prijatelj s fakulteta, vratio se s puta u inostranstvo koji je obuhvatio Berlin, Tokio, Beč, Johannesburg. On je konceptualni umetnik čiji je ugled u usponu: odnedavno viđam da pomijnu njegovo delo na blogovima (iako ih uvek pronalazim preko njegovih linkova). Dogovorili smo se da se sretnemo u nekom neuglednom baru u koji smo nekad često svraćali pošto smo diplomirali. Dolutala bih u London iz roditeljske kuće u predgrađu na razgovore za poslove čije kriterijume moja šarolika istorija zaposlenja – konobarisanje, čuvanje dece – nekako nije uspevala da ispuni. Posle bismo iskapili nekoliko boca vina i oplakivali našu izgublenu mladost (imali smo dvadeset jednu), pa se gorko žalili jedno drugom kako život nije fer: šta više možemo? Zašto nam *neko* ne pruži malo predaha? Ali dok sam ja zatrpavala svojom biografijom svaku umetničku, reklamnu i medijsku organizaciju koju sam mogla da smislim – bez obzira na to da li je konkurs za posao bio u toku – Pol je tajno dobijao ponude za školarinu iz prestižnih umetničkih škola širom sveta. Kad sam to saznala, dve nedelje pre nego što je otišao u Njujork, bila sam, opravdano, duboko ožalošćena. Kako se *usuđuje* da krije takve snove? Ko mu je dao dozvolu da cilja tako visoko? Šta on misli, ko je on?

Stiže noseći velike cokule na pertlanje, punu bradu i novoizniklu kosu podignutu u mali čvor navrh glave.

„Čestitam na ispadanju iz trke pacova, mala“, kaže. Takođe, mazi me po kosi, što je očinski gest koji uvek izvodi – ironično je, ali ipak to radi svaki put. „Posle svih tih godina praznih pretnji! Šta te je navelo da ih ostvariš?“

Pričam mu o onom danu kad me je spopao snažan poriv da počnem da gutam sve sa svog stola: rajsnedle, komadiće kancelarijskog plastelina, bilo šta što može da mi stane u usta.

„Naposletku sam stavila spajalicu na jezik, a onda shvatila da postoji drugi način. Tako sam je ispljunula i otišla u kancelariju svog pretpostavljenog da dam otkaz.“

„Kako je to prihvatio?“

„Bila je na odmoru, pa sam morala da sačekam još dve sedmice. Međutim, čim sam odlučila, bilo je kao da sam... zadržavala dah godinama, a da nisam toga bila svesna, i konačno sam mogla da izdahnem. I nisam morala da progutam ni spajalicu.“

„Samoubistvo birokratijom: sviđa mi se“, uzvraća, polako klimajući glavom u znak odobravanja.

„Hej, to je besplatno. Iskoristi za neki naredni šou.“

„Mmm. Nije baš moj fah. Ipak, hvala“, dodaje, a kapci mu se skupljaju dok se osmehuje.

Bubamare

Bubamare su svuda; stalno gazim po njima i moram da čistim njihova skrcana tela. Ulaze kroz prozore s višestrukim oknima i prepadaju me kad mi lete preblizu, zujeći mi u lice poput sićušnih dronova. Luk kaže da nije video nijednu, pa pomišljam da me možda proganjaju, ili je to, naprosto, zato što previše vremena provodim u kući.

One godine kad se kompanija mog oca premestila, morali smo da se preselimo, a pločnici u našem novom susedstvu bili su prekriveni bubamarama. Imala sam deset godina, a jedini drug kog sam stekla tog leta bio je dečak po imenu Džefri, koji je živeo odmah do nas. Jedan od njegovih dugoročnih projekata obuhvatao

je prikupljanje stotina bubamara u veliku teglu od *Branstonove* turšije, za šta mu je bilo potrebno više od nekoliko sedmica. Kad bi je napunio, ubacio bi zapaljenu šibicu unutra. Ne sećam se šta se desilo posle: moguće je da sam otišla čuvši zvuk njihovog pucketanja, ali je podjednako moguće da je vratio poklopac nazad, time ugasivši plamen. Velike ideje, slabo izvođenje – to je, otprilike, bio Džefrijevi stil.

Kucam *bubamara višekrilni prozori* na internetu i zahvalna sam za brojne rezultate koje nudi pretraživač. „One prezimljavaju u vašim prozorskim okvirima“, tvrdi se na sajtu *Kvizking2*, s tri od pet zvezdica korisničkog rejtinga na forumu. Tražim *prezimljanje*. „Hibernacija i migracija predstavljaju najbolje načine da se preživi zima“, savetuju na *Vikipediji*. Meni i jedno i drugo zvuči prilično dobro.

Vasabi

Pristajem da idem na zabavu čiji je domaćin jedan Lukov drug iz škole. Tu grupu čine sve sami gradski momci, ako izuzmemo Luka: nose platnene pantalone ili tamne farmerke i uštirkane košulje, a njihove su devojke varijacije na temu preplanulog i vitkog. Osećam njihove oči na svojoj kosi, koja je ravnija nego što bih volela, i na haljini koja u kupatilskom ogledalu deluje pomalo jeftino. Iskapila sam prvu čašu prošeka u roku od pet minuta po dolasku i – nakrenuvši čašu da uhvatim pogled točioca – prihvatam punjenje do vrha svaki put kad pronesu flašu blizu mene.

„Prava je šteta što vas dvoje ne možete da dođete u Marbelju“, govori mi jedna od devojaka čije je ime možda Lu. „Luk previše